

dessas inredning till embetslokaler åt Länsstyrelsen, Landtränteriet; Landtmäteriprovinskontoret, Storskifteskontoret och Länsarkivet måtte lemna ett anslag af 89,593 kronor 60 öre, hvarifrån afgår hvad som kan inflyta vid försäljningen af de nuvarande kansli- och arkivhusen med tomter.

2:o. att Riksdagen må besluta, att sedan annat landstatshus sålunda erhållits och blifvit till begagnande inredt, förenämnde kansli- och arkivhus må till den högstbjudande försälas.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles vördsamligen.

Stockholm den 28 Januari 1882.

Jan Andersson.

A. Hansson i Solberga.

C. Johanson.

S. M. Olsson.

Liss Ol. Larsson.

N:o 112.

Af Herr O. Schenström: Angående underdomstolarnas ombildning.

Härmed får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen behagade till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, att i fråga om underdomstolarnes ombildning kunde tagas i nådigt öfvervägande de grunder, som i hosföljande promemoria finnas närmare angifna.

Oskar Schenström.

Promemorla.

Önskvärdheten af underdomstolarnes ombildning och att med några undantag förena land och stad i kretsrätter har bland annat sin grund deri: att tillgång på en sådan domstolsorganisation, som säkert och *skyndsamt* medför rättvisa, är en allmän medborgerlig rättighet, som icke bör tillgodoses sämre därför, att man bor på *landet*;

att *sen* rättvisa ofta nog är ingen rättvisa;

att, då man måste eftersträfvat att så mycket som möjligt förena folkets olika intressen, skilnaden mellan land och stad bör i judicielt hänseende fullständigt upphöra, så framt stadssamhället icke vunnit den storlek och utveckling, att det i och för sig gifver tillräcklig sysselsättning åt en väl sammansatt underdomstol, eller lokala förhållanden på landet icke tillåta förening med stad i detta hänseende;

att landets ostridiga framåtskridande och stadsmannanäringarnes årligen ökade utflyttning till landsbygden ovilkorligen kräfva en vidare utvecklad och hastigare kreditlagskipning genom införaude af permanenta underdomstolar;

att det hos oss numera införda så kallade latitudsystemet, med rättighet för domstolen att lämpa straffet efter sin uppfattning af brottet eller brottsligheten, icke torde böra i sin tillämpning vara beroende af en enda persons subjektiva omdöme, utan öfverlemnas åt en af flere lagfarne personer bestående domstol;

att, med all aktning för landets utmärkte domarecorps, rättigheten att sjelf och utan all kontroll uppsätta och vitsorda rättens protokoll icke torde vidare böra enmans domare medgifvas;

att den kollegiala domstolsorganisationen är den enda teoretiskt berättigade, enär säkerheten för en god rättsskipning måste vara ojemförligt mycket större, då flere lagkunnige deltaga såväl uti målens utredning som vid domsluten, än då blott en enda eger att undersöka och uttala sitt individuella omdöme;

att en praktisk och bättre skola för utveckling af unga juristers bildning derigenom kunde åvägbringas;

att till offentligheten i underdomstolarnes förhandlingar och rättsväsendets utveckling synes vara nödigt, att, såvidt utan olägenhet ske kan, städerna företrädesvis inrymma tingsstaden;

att lagkomitén, lagberedningen och sedermera flere utmärkte skriftställare enhälligt synas hafva eftersträfvat en mera genomgripande förändring i domstolsorganisationen, ehuru alla, såsom det vill synas,

ryggat tillbaka för att taga ut ett säkert och kraftigt steg, endast af fruktan för kostnaderna;

att, så vidt jag kunnat beräkna, kostnaderna för vinnandet af ifrågasvarande högst viktiga mål icke kunnat blifva så känbara, att landets ombud af sådan orsak än vidare skulle undanskjuta en fråga, af hvars lyckliga genomförande allmän välfärd och rättssäkerhet så väsentligen befrämjades; samt

att vördnaden för lag kan förfalla, ju oftare det inträffar, att i samma sak *en* dom meddelas af underrätten, *en* olika i hofrätten och slutligen ännu en annan i Högsta domstolen; hvarförutan torde böra beaktas:

att domaren, efter införandet af tätare tingssammanträden, ej kan medhinna egodelnings-, syne- och värderingsrättsärenden, bland hvilka dessa förstnämnda erfordra särskilda kunskaper och erfarenheter, hvilka få jurister äro i tillfälle att tillägna sig;

att, derest våra domstolar bestode af allenast underrätt och Högsta domstolen, landet i allt fall genom den utmärkta nedre revisionen egde trenne pröfvande instanser, fastän — hvad som borde vara — endast tvenne blefve synliga; samt

att Högsta domstolen, efter kretsrätters införande, väl icke torde komma att besväras med andra mål än dem, som ega mera högt värde, det vare sig antingen i och för sig eller för lags rätta tolkning.

I följd af detta allt och enär frågan om ny rättegångsordning för närvarande är under behandling af nya Lagberedningen, vågar jag till grund för öfverläggning i detta högst viktiga ämne vördsammast framställa följande förslag:

Undantagande Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, indelas riket i kretsätter — Lagmansätter? — hvilka i allmänhet skola omfatta och förena land och stad samt hafva det omfång som af Konungen bestämmes, med hänsyn till, bland annat, afståndet för rättsökande till tingsstället, invånarnes antal, kommunikationer m. m.

Hvarje kretsätt har en tingsstad, företrädesvis förlagd i stad, och sammanträder till ting klockan X hvarje tisdag eller, när helgedag å tisdag inträffar, nästa söknedag; träde ock Rätten dessemellan tillsammans så ofta det tarvas och ordföranden derom tillsäger; dock må kretsätten ega ledighet från Thomæ dag till nästa helgfria tisdag efter 20:de dag Jul ifrån andra sammanträden än dem, som påkallas af ransakan med häktade personer, då grofva brott inträffa eller konkurs af vexamål sådant påfordra.

Två eller flere kretsätter kunna i samma stad hafva säte, då kommunikationer eller andra förhållanden göra sådant beqvämligare än

att förlägga tingsstaden å landet, hvilket senare bör ega rum, då stad icke uti Rättens område ingår och större fördel menigheten derigenom beredas.

Kretsrätten skall bestå af den ordförande Konungen förordnar och två äfvenledes af Konungen nämnde ledamöter, af hvilka den ene svarar för brottmåls- och den andre för de civila målens protokoll, med undantag af så kallade småprotokollsärenden, hvilka ordföranden uppsätter och expedierar. Kretsrättens båda ledamöter alternera hvartannat år med förande af civil- och brottmålsprotokollen.

Efter aflagda examina till inträde i rättegångsverken ege två eller flere af Rätten dertill utsedde och förordnade notarier taga säte i domstolen samt att under öfverläggning till dom i saken sig yttra, men icke i besluten deltaga, så vida icke någon af dem tillfälligtvis fullgör någondera ledamotens tjänstebefattning. Till dem öfverlåtes ock protokollsföring, allt efter den särskilda arbetsordning, som för kretsrätten torde böra utarbetas.

Kretsrätten ege i handels-, jordbruks- och andra på sakkunskap beroende frågor tillkalla särskildt utsedde, edsvurne män och inhemta deras tankar, när kretsrätten finner sådant för sig behöfligt. Desse åtnjuta godtgörelse af statsverket.

I hvarje län tillsätter Konungen en eller flere egodelningsrättsvärderings- och synerättsdomare, för hvilka skola vara att tillgå sådane biträden, som hittills öflige varit.

Denne domare skall njuta särskild, i en summa bestämd, godtgörelse af statsmedel för resekostnader, på det menigheten ej må betungas med sådan ersättning.

Då inrättandet af fredsdomare skulle betydligt föröka kostnaderna, torde i stället böra vid sidan af kretsrätterna anordnas polisdomstol, hvars åligganden fullgjordes af årligen alternerande ordinarie kretsledamöterna.

Efter genomförande af sådan ömbildning af landets underdomstolar, som till en del af sina grunddrag blifvit nu föreslagen, förefinnes icke vidare behof af hofrättsinstitutionen, utan Högsta domstolen upptager alla mål, som från underrätterne till högre rätt genom vad eller besvär hänskjutas, äfvensom sådane underdomstolarnes utslag, hvilka enligt nu gällande bestämmelser, skola hofrätts profning underställas.

Oskar Schenström.
